

Rapport

Ondersteuning en nabijheid na Corona

Kwalitatief behoeftenonderzoek onder ouders van de LOVK

Mei 2022

Drs. A.C.C. Hubens

Email: hubens@ahadata.nl
Mobiel: 06-17418733

0. Inhoudsopgave

1. INLEIDING	1
ACHTERGROND	1
DOEL VAN HET ONDERZOEK	1
OPZET EN UITVOERING	1
LEESWIJZER	2
2. ONDERSTEUNING BIJ DE ONTWIKKELING VAN HET KIND	3
OPVOEDINGS- EN ZORGVRAGEN	3
ROL VAN OUDER EN MENTOR	4
VRAGENLIJSTEN, RAPPORTEN EN ONTWIKKELINGSDOELLEN	5
IDEALE ONDERSTEUNING	5
3. DIGITALE ONDERSTEUNING	7
HUIDIG GEBRUIK VAN FILMS	7
TOEKOMSTIG GEBRUIK VAN FILMOP NAMES EN LIVESTREAMS	8
4. ONDERWIJSLEERPAKKET VOORTVAREND	10
BESCHRIJVING BIJ DE LESSEN	10
UITVOERBAARHEID EN VARIATIE VAN OPDRACHTEN	10
VOORBEREIDINGSTIJD PER OPDRACHT EN TIJDSINVESTERING PER WEEK	11
GEBRUIK VAN WERKBLADEN, -SCHRIFTEN, ROUTINEDOZEN EN THEMAPAKKETTEN	11
IDEALE NIEUWE ONDERWIJSLEERPAKKET	12
5. AANBEVELINGEN	14
ONDERSTEUNING BIJ DE ONTWIKKELING VAN HET KIND	14
DIGITALE ONDERSTEUNING	14
NIEUWE ONDERWIJSLEERPAKKET	15
6. BIJLAGE 1: LIJST VAN GESPREKSONDERWERPEN	16
7. BIJLAGE 2: VRAGENLIJST	17

1. Inleiding

Achtergrond

De LOVK heeft als beleid om periodiek de tevredenheid en behoeften onder ouders te peilen. Jaarlijks worden de ouders van schoolverlaters bevraagd. De laatste peiling onder alle ouders is van maart 2017. Een nieuwe peiling onder alle ouders over hun behoeften en wensen is uitgevoerd in 2022. Hierbij is gekeken naar het behalen van de volgende doelen uit het strategische beleidsplan 2019 -2023:

- Bij de LOVK zijn ouders educatief partner en is de ouderbetrokkenheid groot.
- De onderscheiden aspecten binnen de rol van de mentor in de relatie met de ouders zijn duidelijk voor ouders.
- De rol van de ouders als educatief partner in het onderwijsleerproces is versterkt doordat ouders inzicht hebben in ontwikkelingsleerlijnen van jonge kinderen.

Doel van het onderzoek

De centrale onderzoeksvraag is:

Wat zijn de wensen en behoeften van ouders aangaande de ondersteuning bij de ontwikkeling van het kind, de digitale ondersteuning en een nieuw onderwijsleerpakket?

De resultaten van dit kwalitatieve onderzoek wordt als input gebruikt voor het strategische beleidsplan 2023 – 2027 en voor een nog te ontwikkelen onderwijsleerpakket.

Opzet en uitvoering

De methode van onderzoek is online diepte-interviews met een a-selecte gestratificeerde steekproef van ouders. Een onderverdeling is gemaakt in vier groepen, afhankelijk van de leeftijd van de kinderen. Er zijn 60 ouderparen geselecteerd en (persoonlijk) benaderd in de periode van 20 januari tot 17 februari 2021. Dit heeft geresulteerd in 26 volledig geslaagde interviews en 1 verkort interview. De gesprekken waren meestal online via Teams en in een enkel geval telefonisch. Dit resulteerde in een respons van 28% op alle ouderparen en een respons van 45% op de selectie van 60 ouderparen. In de tabel staat de verdeling naar ouderparen en de relatieve respons op het totaal weergegeven.

Verdeling	Alle ouderparen		Respons	
	n	%	n	%
Groep2	39	40%	11	41%
Groep 1	29	30%	7	26%
Internaat	19	19%	6	22%
Twee groepen	11	11%	3	11%
Totaal	98	100%	27	100%

Gezien de relatieve verdeling van de respons kan het aantal van 27 ouders representatief worden genoemd. Bovendien is een respons van 28% voor een kwalitatief onderzoek hoog.

In de diepte-interviews is een lijst van gespreksonderwerpen (zie bijlage 1) gevolgd waarover ouders zijn geïnformeerd, overigens was voorbereiding door ouders niet nodig. De onderzoeker heeft gebruik gemaakt van de vragenlijst (zie bijlage 2). De antwoorden van de ouders zijn verwerkt, geanalyseerd en samengevoegd. Hierover heeft eerst een mondelinge terugkoppeling plaats gevonden naar het management. Vervolgens zijn de bevindingen samengevat in deze rapportage met hier en daar een letterlijk citaat van een ouder.

Leeswijzer

In dit rapport zijn ouders onderscheiden naar drie groepen naar mate van ervaring met het zelf lesgeven met het onderwijsleerpakket van de LOVK. Ervaren ouders (11) hebben meer dan drie kinderen lesgegeven en zijn al zeker meer dan 4 jaar bekend met de LOVK. De tweede groep zijn ouders (6) die 2 tot 4 jaar meedoen met LOVK en zijn dus gemiddeld ervaren. De derde groep zijn nieuwe ouders (9) die korter dan 2 jaar met hun eerste kind lesgeven en gestart zijn in de periode van corona-maatregelen.

De termen ervaren –, gemiddelde en nieuwe ouders worden afzonderlijk beschreven als er duidelijke verschillen zijn in opvattingen en gedrag. Indien dit niet vermeld is zijn er geen verschillen tussen de drie groepen ouders.

Deze rapportage bestaat uit vijf hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk is de inleiding. Het tweede hoofdstuk gaat over de ondersteuning van de LOVK waarbij de rol van de ouder en mentor centraal staan. Het derde hoofdstuk handelt over digitale ondersteuning door middel van filmopnames en de mogelijkheden van livestream. Het vierde hoofdstuk gaat over de behoeften van ouders aan een nieuw onderwijsleerpakket met als basis het huidige onderwijsleerpakket VoortVarend. Deze rapportage wordt afgesloten met negen aanbevelingen in hoofdstuk 5.

2. Ondersteuning bij de ontwikkeling van het kind

Dit hoofdstuk start met de behoeften van ouders met betrekking tot de opvoeding en mogelijke zorgvragen. Vervolgens komt de rol van ouders als educatief partner en de samenwerking met de mentor aan bod. Daarna wordt ingezoomd op het registreren en communiceren over de voortgang van de ontwikkeling. Tot slot wordt de ideale ondersteuning voor de toekomst beschreven.

Opvoedings- en zorgvragen

De helft van de ouders stapt met vragen over de opvoeding direct naar de LOVK en kan er goed terecht. Zij zijn van mening dat de LOVK een taak heeft en mogelijk nog meer zou kunnen aanbieden op het gebied van opvoeden. Een enkele ouder noemt als voorbeeld de onlangs gehouden online informatie avond over opvoeden. Vragen die door ouders worden genoemd in relatie tot opvoeding zijn:

- Hoe omgaan met eigenwijsheid van het kind?
- Hoe omgaan met rouwgevoelens van het kind?
- Hoe omgaan met driftbuien en andere emoties van het kind?
- Is het kind er sociaal-emotioneel aan toe om naar een internaat te gaan?
- Wat mag je van een kind van 4/5/6 jaar verwachten?
- Waarom stopt mijn kind met de les? Hoe kan ik het kind motiveren? Straf of niet?
- Hoe omgaan met onzindelijkheid op school?

De andere helft van de ouders zou niet zo snel naar de LOVK stappen met opvoedingsvragen. Zij gaan hiervoor naar vertrouwde mensen in hun omgeving of vinden dat de LOVK hooguit kan door verwijzen naar andere professionals. Zij vinden het juist niet de taak van de LOVK omdat de LOVK al genoeg werk heeft. Deze ouders geven wel aan naar de LOVK te gaan als de vragen ook betrekking hebben op het lesgeven aan boord, bijvoorbeeld de vraag: *‘Wat doe ik als mijn kind stopt met de les?’*

In de gesprekken komt naar boven dat ouders vertrouwen hebben in hun mentor als de mentor het kind geregeld ziet en het kind goed kent. Ouders stellen het dan zeer op prijs dat de mentor meekijkt, signaleert en erover in gesprek gaat met de ouders. Bovendien kan een kind zich anders gedragen op de (ligplaats)school dan thuis. Juist dan is het goed dat de mentor meekijkt en daar dan iets mee doet. Hieruit blijkt dat een vertrouwensband van de ouder met de mentor een voorwaarde is voor de LOVK om iets te kunnen betekenen in de opvoeding.

Dit geldt eveneens voor zorgvragen, die vaak samenhangen met opvoedingsvragen of in elkaar overlopen. De ouders die ervaring hebben met zorgen omtrent hun kind zijn zeer tevreden. Zij voelen zich goed ondersteund, de zorgvraag wordt goed uitgezocht en er worden waardevolle adviezen gegeven. Hierbij is sprake van een vertrouwensband waarbij alles besproken kan worden.

Ouders geven aan het heel belangrijk te vinden dat de LOVK de ontwikkeling van het kind goed in de gaten houdt. Van ouders mag de LOVK er zo vroeg mogelijk bij zijn om signalen op te pakken van het kind. Hiervoor is directe nabijheid nodig, niet alles kan via een beeldscherm.

Enkele ouders geven aan dat de LOVK te veel op afstand staat, de kinderen te weinig ziet en daardoor onvoldoende zicht heeft op de ontwikkeling van het kind. Ouders geven aan dat zij daarin zelf ook een taak hebben om inzichtelijk door te geven hoe een schoolwerk tot stand

is gekomen. Dit illustreert ook de verantwoordelijkheid en betrokkenheid die ouders voelen bij de ontwikkeling en het onderwijs van hun kind. Opgemerkt moet worden dat in de afgelopen periode van corona-maatregelen beperkt fysiek contact mogelijk geweest is in de vorm van boordbezoeken of andere persoonlijke contacten.

Rol van ouder en mentor

De betrokkenheid van ouders en de verantwoordelijkheid over het lesgeven aan boord is groot. Een ervaren ouder zegt: *'Ik vind wel dat ouders de verantwoording moeten nemen om hun kind in groep 3 een goede start te geven. Sommige kinderen leren natuurlijk moeilijker maar als ouder moet je je daarvoor inzetten.'* Ervaren ouders hebben in de loop van de jaren geleerd dat een kind pas iets kan leren als het er aan toe is. Voor nieuwe ouders is het soms een zoektocht. Een nieuwe ouder zegt: *'Ja, ik voel me verantwoordelijk als mijn kind zou achter blijven. Ik wil mijn kind een goede start geven.'* Door de grote betrokkenheid bij het onderwijs en de verantwoording over de ontwikkeling van het kind kan dit voor sommige ouders (te) zwaar voelen en belastend werken op het lesgeven aan boord.

Ongeveer de helft van de ouders voelt zich educatief partner van de LOVK. Sommige ouders geven aan dat het kind tijdens het lesgeven de moeder ook juf noemt. Maar ook dat ouders de lessen naar eigen inzicht kunnen toepassen - in goed overleg met de mentor - wordt als educatief partnerschap gezien.

De andere helft van de andere ouders voelt zich ook erg betrokken en heeft een groot verantwoordelijkheidsbesef maar voelt zich geen juf. Ze blijven een moeder/vader die lesgeeft naast haar/zijn andere werkzaamheden.

Ongeveer een derde deel van de ouders vindt dat zij er alleen voor staan aan boord, het lesgeven als (te) zwaar en belastend ervaren. Het is immers meestal de moeder die lesgeeft en zeker niet de mentor. Daarbij komt nog dat bij nieuwe ouders de mentor nieuw is en dit is wennen en elkaar (nog) leren kennen. Enkele nieuwe ouders hebben de mentor nog nooit rechtstreeks gesproken, hetgeen samenhangt met de beperkingen van de fysieke contacten door de corona-maatregelen. Hierdoor hebben deze ouders geen persoonlijke band op kunnen bouwen met hun mentor. Een van deze nieuwe ouders vertelt: *'Van de mentor had ik meer verwacht, ervaar het niet als samenwerking. Ik heb haar nooit in het echt gezien.'*

De ervaren ouders die al een jarenlange band hebben opgebouwd met de mentor zijn erg tevreden en loven de goede samenwerking en ondersteuning. En van alle ouders is driekwart tevreden over de samenwerking met de mentor en is er sprake van verbondenheid en trouwheid. Toch speelt ook bij enkele ervaren ouders dit gevoel van afstand door het gemis aan persoonlijke bezoeken tijdens de corona-maatregelen: *'Je voelt je niet alleen, je kunt altijd gesprek aanvragen bij de mentor, doen we ook als we iets willen weten. Toch mis ik wel de boordbezoeken, is toch fijner direct contact, is nu alleen beeldbellen en één keer de mentor op school gezien in twee jaar tijd.'*

De LOVK heeft als richtlijn dat er in ieder geval één keer per drie weken telefonisch contact is van de mentor en twee keer per jaar een boord-/huis/schoolbezoek van de mentor. Deze bezoeken van de mentor aan ouders hebben natuurlijk ernstig te leiden gehad onder de coronamaatregelen waardoor dit veel minder of niet mogelijk was. Het lijkt erop dat er bij de ouders meer behoefte is ontstaan aan persoonlijk contact met de mentor dan in het verleden.

Vragenlijsten, rapporten en ontwikkelingsdoelen

Ongeveer de helft van de ouders vindt de vragenlijsten gemakkelijk in te vullen. Ouders die het vroegere KJK nog hebben gekend, geven aan dat het een hele verbetering is. De vragen zijn kort en krachtig en sluiten goed aan bij de opdrachten.

De andere helft van de ouders ervaart vooral technische problemen. Ouders geven aan dat ze het inloggen in VarenderWijs (SharePoint) lastig vinden. Eenmaal ingelogd kunnen ouders de juiste documenten niet altijd vinden. Meerdere ouders merken op dat het onhandig is dat SharePoint niet werkt op de telefoon of tablet. Na verloop van tijd lukt het de meeste ouders wel om in te loggen en de weg te vinden en zijn de technische struikelblokken verholpen.

Op de vraag of het invullen van de vragenlijsten ook zicht geeft op de ontwikkeling van het kind of op de ontwikkelingsdoelen valt meestal een stilte. Na doorvragen blijkt dat de meeste ouders de vragenlijsten invullen voor de juf/mentor en het de ouder zelf geen zicht geeft op de ontwikkeling van het kind. Een enkele ouder merkt op dat je ongemerkt toch iets meer weet over je kind. Geen enkele ouder heeft in de gesprekken spontaan verwezen naar de mogelijkheid om in de vragenlijsten de ontwikkelingsdoelen van het kind te kunnen bekijken. Ouders lijken hier dan ook geen gebruik van te maken. Terwijl de behoefte hieraan wel degelijk aanwezig is. Ouders willen juist graag weten hoever hun kind is in de ontwikkeling ten opzichte van het gemiddelde. Dit loopt vaak als een rode draad door de gesprekken. Een ouder merkt op: *'Het is een goede terugkoppeling voor de mentor, niet voor de ouder. Ik doe het zodat zij beter zicht heeft op de ontwikkeling. Mij geeft het geen beter zicht.'*

Bij ouders is onduidelijk welke rapporten bedoeld worden. Sommige ouders noemen het rapport voor de overdracht naar de vervolgschool (OKR) dat aan het einde van groep 2 wordt gemaakt. De ouders die weten dat het om een rapport van de Peiling gaat zijn doorgaans positief over deze rapporten. Zowel ervaren als nieuwe ouders geven echter aan dat zij behoefte hebben aan voortdurende terugkoppeling vanuit de mentor, met een duidelijk referentiekader. Hoe doet hun kind het ten opzichte van het gemiddelde. Enkele ouders willen hier 2 of 3 keer per jaar een rapport, andere ouders geven aan dat 1 keer per jaar voldoende is als er tussendoor maar steeds duidelijke terugkoppeling is door de mentor. De persoonlijke contacten hierover met de mentor worden als waardevol ervaren. Een ouder merkt op: *'1 Keer per jaar een rapport is goed en er zouden aanbevelingen in moeten staan, waar moet je op letten etc. Tot nu toe is het rapport niet besproken dat vind ik wel gewenst.'*

Daarnaast geven meerdere ouders aan dat ze een terugkoppeling wensen van de dagen dat hun kind naar de ligplaatsschool is geweest. Een ouder geeft hierover aan: *'Ik zou meer evaluaties willen van eigen vragenlijsten en de vragenlijst van de juf daarmee combineren. Twee keer per jaar zou mooi zijn. Ook als ze een periode (2 weken) naar school is geweest zou ik daar een verslagje van willen hebben.'*

De richtlijn van de LOVK is nu dat aan het einde van elk jaar (eind peuterjaar, eind groep 1 en eind groep 2) een rapport van een Peiling gemaakt wordt. Evaluatie- of mentorgesprekken vinden zoals gezegd elke 3 weken plaats en ouders hebben inzage in de vragenlijsten en observaties van de mentor en leerkrachten.

Ideale ondersteuning

De coronamaatregelen van de afgelopen twee jaar hebben soms geleid tot een wat meer afstandelijke relatie met de mentor. De directe ondersteuning en nabijheid wordt gemist. Dit gemis heeft in ieder geval duidelijk gemaakt dat de behoefte aan directe ondersteuning en

persoonlijk contact, zowel voor de ouder als lesgever, als voor het kind een belangrijke voorwaarde is voor het afstandsonderwijs van de LOVK. Waarbij duidelijke ijkmomenten over de voortgang ondersteunend zijn voor ouders.

Voor de ouders bestaat de ideale ondersteuning van de LOVK uit een directe toegang tot de mentor en hiermee een vertrouwd en opbouwend contact te kunnen onderhouden. Een moeder verwoordt het als volgt: *‘Wat zo moet blijven is de vrijblijvendheid, onderwijs wordt niet opgedrongen, geen druk en relaxed. Dat is heel belangrijk. Wel zou ik de nieuwe mentor beter willen leren kennen. Ik begrijp dat dit veel werk is maar alles via Whatsapp is te afstandelijk. Ik zou mijn mentor niet zo snel aan boord uitnodigen maar bijvoorbeeld een moment op school plannen om elkaar te ontmoeten lijkt me goed.’*

Daarnaast wordt door ouders waarvan het kind de ligplaatschool bezoekt het directe contact en de vertrouwdheid met de juffen van de ligplaatscholen geroemd. Dit moet zeker zo blijven. Enkele ouders merken op dat een paar dagen school veel meer resultaat lijkt te hebben dan aan boord de lessen volgen. Opeens kunnen de kinderen bijvoorbeeld een liedje zingen. Ouders doen er van alles aan om het mogelijk te maken het kind naar school te laten gaan. Was dit al moeilijk, de coronamaatregelen hebben dit niet gemakkelijker gemaakt.

3. Digitale ondersteuning

In dit hoofdstuk komt eerst het huidige gebruik van de films op de website Zelflesgeven en op het platform VarenderWijs aan bod. Vervolgens wordt de behoefte van ouders aan filmopnames of livestream voor de toekomst beschreven.

Huidig gebruik van films

De films op de website Zelflesgeven - behorend bij het onderwijsleerpakket VoortVarend - worden veel gebruikt. De grote meerderheid van de ouders is bekend met de links en gebruikt deze. Deze ouders geven aan dat hun kind het leuk vindt en dat het soms een goed begin is of een goede afsluiting van de lessen. Spontaan worden films genoemd die populair zijn, bijvoorbeeld: Flip de Beer, Molletje, Koeleloere en Veilig leren lezen. Ook wordt de film over de meldkamer aan het begin van thema Beroepen vaker genoemd omdat het meteen een goed beeld geeft. Daarnaast zoeken ouders vaak zelf films op YouTube omdat daar zoveel leuke nieuwe films te vinden zijn. Sommige ouders merken dan ook op dat de films op Zelflesgeven wat gedateerd zijn.

Een vijfde deel van de ouders gebruikt de links en de films niet. Opvallend is dat daaronder ouders zijn die er nog niet mee bekend zijn. Enkele ouders hebben bezwaar omdat het erbij pakken van de laptop afleidt van de les. Bovendien willen sommige ouders de digitale tijd beperkt houden. Dit laatste betreft enkele ouders, de meeste ouders zijn enthousiast over de geboden films en zien de meerwaarde voor het kind en voor zichzelf als lesgever.

Het gebruik van de films op VarenderWijs is veel minder groot en minder bekend dan de films op de website Zelflesgeven. Hiervan maakt meer dan de helft van de ouders (nog) geen gebruik. De redenen hiervoor zijn tweeledig. Voor een deel van de ouders is het nog niet bekend. Een ouder merkt op: *'Als ik het had geweten had ik het wel leuk gevonden.'* Een ander deel van de ouders weet het wel maar is er (nog) niet aan toe gekomen of het weer vergeten om het aan te zetten. Het zit nog niet in het systeem van ouders en de extra handeling van inloggen in VarenderWijs lijkt ook een belemmering.

De andere helft van de ouders heeft de films wel gezien en de ervaringen van ouders en kind zijn overwegend positief. De Sint- en Kerstvieringen worden genoemd. Ouders noemen verreweg het vaakst het voorlezen van het prentenboek door de juf. Ouders vinden het grappig en leerzaam om te zien hoe de juf het doet en de kinderen vinden het heel leuk om de eigen juf in beeld te zien. Een livestream kan een (ligplaats)school niet vervangen maar is aanvullend.

Door de coronamaatregelen van de afgelopen twee jaar is het kunnen volgen van films en digitaal onderwijs enorm gestimuleerd en toegenomen. Uit de gesprekken blijkt dat varende ouders zich terdege bewust zijn van deze mogelijkheden en er ook volop van meegenieten. Een ouder zegt: *'LOVK loopt nu eigenlijk achter ten opzichte van scholen aan de wal. Door corona zijn er allerlei mogelijkheden bijgekomen en wordt dat ook toegepast.'* Ook het digitaal afnemen van deze interviews via Teams verliep voorspoedig. Een klein deel van de ouders gaf vanuit praktisch oogpunt de voorkeur aan een telefonisch gesprek maar de meeste ouders vonden de toevoeging van beeld en gezicht waardevol. Er was geen technische belemmering. Enkele ouders noemen nog slecht Wifibereik en dat heeft meestal alleen (nog) betrekking op het vaargebied van de Duitse kanalen.

Toekomstig gebruik van filmopnames en livestreams

Meer dan de helft van de ouders heeft behoefte aan meer films omdat het kind het leuk vindt, de aandacht van het kind vasthoudt en films helpen bij het verwerken van de lesstof. Als laatste wordt genoemd dat films de ouders ontlast zodat ze even de handen vrij hebben. Een ouder merkt op: *'Geef mij als juf even adempauze om werkjes te sorteren en nieuwe werkjes klaar te leggen.'*

Bij de livestream van de ligplaatschool merken ouders op dat het meer verbinding zou geven met de juf, de andere kinderen en de school. Voor het kind wordt het dan een minder grote stap, minder spannend om een dagje naar een ligplaatschool te gaan is de verwachting van een ouder.

Enkele ouders wensen een 1-op-1 digitale les van de mentor met het kind.

De andere helft van de ouders vindt dat er nu al voldoende films zijn en dit hoeft niet méér te worden. Ouders geven aan zelf films te kunnen opzoeken of geven de voorkeur aan kinderboeken. Ook wordt aangegeven dat een kind gerust 5 keer naar dezelfde film kan kijken. Neemt niet weg dat tijdens de gesprekken ouders enthousiaster worden over films naarmate het gesprek vordert, soms juist door de ouder die het eerst niet zo nodig vindt.

Ongeveer 40% van de ouders kiest voor een filmopname omdat dit gemakkelijker in te passen is op een gewenst tijdstip. Daarnaast geeft bijna een derde deel van de ouders de voorkeur aan een livestream. Dit omdat het kind dan actief kan meedoen en een beeld krijgt van de school. Het meest geschikte tijdstip voor een livestream is de ochtend. Dan zijn de kinderen fit en wordt ook vaak les gegeven door de ouders. Filmopname of livestream hoeven elkaar niet uit te sluiten, een opname van een livestream kan daarna verwerkt worden tot een verkorte filmopname. Een kwart van de ouders vindt het dan ook lastig kiezen tussen beiden of is er echt geen voorstander van. Een ouder zegt hierover: *'Als het de toekomst wordt gaan we erin mee maar van ons hoeft het niet.'*

Echter de meeste ouders zijn enthousiast en dragen spontaan onderwerpen aan die in hun ogen geschikt zijn om te kunnen zien. Dit zijn vooral activiteiten die het kind leuk vindt of waar het kind en de ouder op dat moment behoefte aan hebben. Een livestream zou daarbij ondersteuning kunnen bieden. In volgorde van belang welke onderwerpen het meest genoemd worden zijn dit:

- Gym- en bewegles
- Muziekles, eenvoudige liedjes samen zingen
- Introductie op een thema
- Voorlezen van prentenboeken
- Lees- en rekenlessen
- Knutselen, knippen en plakken
- Samen de dag starten

Daarnaast noemt ouder het voorbeeld van een reguliere school waar na het avondeten een pyjamaparty was georganiseerd. Daarin werd het spel: *'Ik zie ik zie wat jij niet ziet met daarbij een grote plaat waarop de kinderen van alles moesten zoeken. De hele klas werd verdeeld in groepjes van vijf kinderen. Mijn kinderen vonden het echt superleuk.'*

Al pratend en nadenkend - samen met de ouders - wordt als meeste ideale filmopname de introductie op een nieuw thema genoemd. Deze film is zowel voor ouder als kind bedoeld.

Voor het kind om enthousiast te worden en voor de ouder om te weten waar het thema naar toe gaat werken, wat is het doel en waar doe je het voor.

Het meest genoemd werd de gym- en beweegles. Voorwaarde is dat er geen gymmaterialen gebruikt worden die niet aan boord zijn. Een ouder noemt als voorbeeld een jungleles door een gymleraar die ze gezien had op de ligplaatschool.

Bij de lees- en rekenlessen wordt vooral gedacht aan het herhalen van letters en cijfers en de uitspraak op speelse wijze brengen.

De digitale knutsellessen werden aangedragen door ouders die er moeite mee hebben. Voorwaarde is om van tevoren het materiaal klaar te leggen. De livestream beginnen met het voorbeeld waar naar toe gewerkt moet worden en dan samen knutselen, als het ware mee kunnen doen met andere kinderen zodat het kind gestimuleerd wordt.

Veelouders geven ook aan dat het een variatie aan activiteiten zou moeten zijn, van alles wat van de hierboven genoemde onderwerpen.

4. Onderwijsleerpakket VoortVarend

In dit hoofdstuk wordt het bestaande onderwijsleerpakket geëvalueerd door ouders. Eerst wordt ingegaan op de beschrijvingen bij de lessen en op de uitvoerbaarheid en variatie van opdrachten. Vervolgens wordt stil gestaan bij de tijdsinvestering en het gebruik van werkbladen, werkschriften en routinedozen en themapakketten. Tot slot wordt het ideale nieuwe onderwijsleerpakket beschreven.

Beschrijving bij de lessen

De handleidingen (groep 1, 2, muziek en technieken) die te vinden zijn op de website Zelfs-geven is bij geen enkele ouder bekend en worden dus niet gebruikt. Een ouder geeft aan het vroeger eens uitgeprint te hebben maar het nu ook niet meer te gebruiken. Een handleiding wordt niet nodig gevonden door ouders omdat de beschrijvingen bij de lessen uitgebreid zijn.

De lesbeschrijvingen worden door de meeste ouders als zeer duidelijk gezien. Enkele ouders vinden dat de lesbeschrijvingen beknopter en meer *'to the point'* mogen zijn. Een ervaren ouder vertelt: *'Beschrijvingen zijn veel te lang en uitgebreid. Het gaat erom dat ouders de essentie weten en niet bij iedere les herhalen en beschrijven hoe de opdracht moet.'*

De meeste ouders vinden de niveauperhoging en verlaging bij de lesbeschrijving een goede toevoeging. Dit is handig omdat ieder kind verschillend is. Ouders gebruiken de verhoging of verlaging af en toe afhankelijk van het niveau en de interesse van het kind. Een enkele ouder geeft aan dat de verhoging of verlaging niet altijd werkt. Dit heeft er mee te maken dat er wordt door geborduurd op dezelfde opdracht. Een andere opdracht met hetzelfde doel zou gewenst zijn. Ook wordt als idee aangereikt om de niveauperhoging bij de opdracht te vertalen naar het Engels, bv. tellen in het Engels.

Uitvoerbaarheid en variatie van opdrachten

Ouders geven aan dat de opdrachten over het algemeen goed uit te voeren zijn. Dit is wel afhankelijk van de interesse en het niveau van het kind. Tevens wordt aangegeven dat de opdrachten weliswaar goed uit te voeren zijn maar dat het veel werk is voor de moeder/vader als lesgever aan boord. Dit betreft met name de knutselopdrachten en doe-opdrachten. Bij het knutselen wordt herhaaldelijk de opdracht van drie auto's (politie, brandweer en ambulance) genoemd. Bij de doe-opdracht wordt de bak met water vullen en drijven en zinken oefenen of een bouwhoek inrichten vaker genoemd. Een ervaren moeder zegt: *'Het is thuis-onderwijs, gewoon niet praktisch, er zijn beperkingen, het is geen klas en er is geen juf.'* Daarentegen zijn er ook ouders en kinderen die erg genieten van het samen knutselen aan boord.

Ervaren ouders geven aan creatief met de opdrachten om te gaan. Bijvoorbeeld bij het thema wonen kan dit uitgevoerd worden door een dagje naar de IKEA te gaan. Nieuwe ouders geven relatief vaker aan dat de opdrachten in groep 1 te gemakkelijk zijn voor het kind omdat er sprake is van (te) veel herhaling. Soms is het kind dan zelfs niet meer gemotiveerd om mee te doen en geeft expres foute antwoorden.

Ouders vinden dat er voldoende variatie in de opdrachten zit. Dit vinden ouders ook belangrijk omdat afwisseling ervoor zorgt dat het kind gemotiveerd blijft.

Enkele ouders geven aan dat het er veel herhalingen zijn en dat een thema lang kan duren.

Met name als kind tussendoor naar school gaat kan een thema soms wel acht weken duren en dat wordt als te lang ervaren.

Vorbereidingstijd per opdracht en tijdsinvestering per week

Alle ouders geven aan dat het erg kan wisselen per week, per dag hoeveel tijd er aan het onderwijsleerpakket wordt besteed. Toch hebben de meeste ouders een ritme: in de ochtend 1,5 tot 3 uur lesgeven. Ervaren ouders werken niet op maandag en vrijdag en nieuwe ouders geven bijna iedere dag les, soms ook op zaterdag en niet op zondag. Ook bereiden de meeste ouders het werk voor, dit kost ongeveer 10 minuten tot een half uur.

Gemiddeld besteden ouders 8,5 uur per week aan het onderwijsleerpakket VoortVarend. Dit is inclusief het voorbereiden en opruimen. Bij ervaren ouders is het gemiddeld 7,3 uur per week en bij nieuwe ouders bijna 11 uur in de week met hun eerste kind.

Bijna alle ouders geven aan het belangrijk te vinden om er tijd aan te besteden en vinden de tijd die ze er nu aanbesteden het maximaal haalbare, meer is niet mogelijk. Ouders vinden niet dat de LOVK te veel verwacht. Een ouder vertelt: *'Het moet gewoon gebeuren en juist door school kom je gemakkelijk de dag door met kleuter aan boord omdat het structuur en houvast geeft.'*

Gebruik van werkbladen, -schriften, routinedozen en themapakketten

Ouders zijn enthousiast over de werkbladen omdat de kinderen het leuk vinden. Maar ook omdat het goed werkt door het dikke papier en omdat het kind er sneller zelfstandig aan kan werken. Een moeder oppert het idee om er een werkboek van te maken omdat het soms zoeken is om het juiste werkblad bij de behorende les te vinden. Daarnaast wordt de suggestie gegeven om werkbladen op verschillende niveaus aan te bieden behorend bij de niveauverhoging of -verlaging.

Over de werkschriften in groep 2 zijn de ervaren ouders nog enthousiaster. Met name omdat het kind trots en zuinig is op haar/zijn werkschrift en zich opeens groot voelt. Volgens ouders gaan kinderen hierdoor harder werken. Bijna alle ouders die ervaring hebben met werkschriften willen dat kinderen er eerder mee mogen beginnen. Nu krijgen de kinderen in de tweede helft van groep 2 de werkschriften.

Ouders gebruiken veel uit de routinedozen. Ouders zijn blij dat er alles in zit wat je nodig hebt bij het lesgeven. Het wisselt wel per ouder en per kind wat het meeste gebruikt wordt, maar het is goed dat er voor iedereen wat in zit en er niets ontbreekt. De taal- en rekendoos worden het meest genoemd, maar ook de dagritme kaarten en de gebruiksmaterialen (klei, verf, etc.) worden genoemd.

Ouders vinden het materiaal in de routinedozen netjes verzorgd. Een ouder stelt: *'Het is dik voor mekaar.'* Kleine mankementen die genoemd worden zijn:

- De Dvd is gedateerd en klinkt niet goed.
- Op de schrijfbaar dobbelsteen blijft het krijt niet zitten.
- Bij het Klikklak boekje slaan de pagina's lastig om.
- De letter L is niet juist.
- Het springtouw is snel kapot.

De meeste ouders maken op dit moment geen gebruik van de themapakketten over de seizoenen, Sint of Kerst. Ongeveer een kwart tot een derde van de ouders maakt met veel plezier gebruik van de themapakketten. Het is weer eens iets heel anders dan de lessen uit het pakket, minder school. Terwijl het soms aansluit bij de lessen van de ligplaatsschool, bijvoorbeeld over de winter. Ervaren ouders geven aan bij het eerste kind leuk gewerkt te hebben met de themapakketten maar dat dit bij de volgende kinderen niet meer lukt. Deze ouders hebben hun handen vol aan het pakket.

Bij de nieuwe ouders weet een deel (nog) niet van het bestaan van themapakketten. Een ander deel werkt er wel mee en vindt de themapakketten leuk en leerzaam. Dan wordt het themapakket gebruikt om wat meer uitdaging voor het kind te geven.

De meerderheid weet dat het themapakket Engels bestaat maar een deel van de ouders kent de mogelijkheid van Engels lesgeven (nog) niet. Dit zijn met name nieuwe ouders. De meeste ouders geven aan het een goed idee te vinden om Engels in het onderwijsleerpakket op te nemen. Dit moet dan in plaats van andere lessen zijn en niet extra. Soms is er ook een matroos die Engels spreekt aan boord en wordt dit als een waardevolle toevoeging gezien. Bovendien horen de kinderen nu al veel Engels via de telefoon en de films en vinden de meeste ouders het een goed idee als dit verweven wordt met het onderwijs, net als op de reguliere scholen en ligplaatscholen.

Ideale nieuwe onderwijsleerpakket

De meerderheid van de ouders is enthousiast over het huidige pakket en sommige onderdelen moeten behouden blijven in een nieuw onderwijsleerpakket. Dit geldt vooral voor de werkbladen, werkschriften en routinedoos. Deze materialen doen goed hun werk aan boord. Ook is de variatie en uitvoerbaarheid van opdrachten goed en wordt de lesbeschrijving als voldoende duidelijk ervaren.

De volgende kleine verbeterpunten worden aangedragen voor een nieuw pakket:

- Themagericht blijven werken maar de thema's minder uitgebreid.
- Afvinkstelsel voor ouder hoe ver gevorderd met de lessen.
- Vaste dagindeling loslaten.
- Minder uitgebreide knutselopdrachten.
- Meer beweeglessen.
- Eenvoudige liedjes.
- Opdrachten waarin kinderen een vrije tekening mogen maken.
- Opdrachten en instructie voor ouder hoe om te gaan met linkshandigen.
- Bij de werkbladen een afdekstrook toevoegen, verschillend niveau werkbladen en gebundeld in een boek/afscheurblok aanbieden.
- In de routinedoos een duidelijke geplastificeerde instructiekaart met welke materialen inleveren en welke gebruikt mogen worden.
- Roulerende gezelschapsspelletjes meeleveren in routinedoos.

Een kwart van de ouders uit zich negatief over het huidige pakket. Voornaamste bezwaar is dat het te uitgebreid is en het te veel lessen zijn. Ouders zijn bereid om er tijd aan te besteden en maken deze tijd er voor vrij. Toch wringt het dat lessen uit het pakket niet altijd eenvoudig kunnen worden toegepast in het dagelijkse leven omdat ouders niet weten waar de lessen voor bedoeld zijn. Het nieuwe pakket zou meer mogelijkheden moeten bieden om te kunnen

kiezen. De ouder stelt het als volgt: *“Je zou per doel moeten kunnen kiezen welke opdracht het beste past bij het kind en de moeder. Het is belangrijk dat het bij moeder past anders kan moeder het ook niet overbrengen of enthousiast zijn.”* Bijvoorbeeld drie verschillende opdrachten aanbieden die hetzelfde aanleren zodat de ouder en kind kunnen kiezen. Ook zou er meer digitaal en meer maatwerk moeten worden opgenomen in het pakket zodat het kind op zijn/haar eigen niveau kan doorwerken. Tot slot wensen de meeste ouders Engelse lessen als bestaande lijn in het onderwijs waarvoor lessen uit het onderwijsleerpakket mogen vervallen.

5. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden negen aanbevelingen gegeven op basis van de belangrijkste wensen en behoeften van ouders.

Ondersteuning bij de ontwikkeling van het kind

1. De meeste ouders ervaren goede samenwerking met de mentor en spreken van educatief partnerschap. Een deel van de ouders voelt zich er alleen voor staan aan boord. Deze ouders wensen: ten eerste zelf meer persoonlijk contact met de mentor als ondersteuning bij het lesgeven. En ten tweede meer contact tussen mentor en kind zodat de mentor zicht kan krijgen op de ontwikkeling van het kind. Ouders spreken nu, na de afgelopen periode met veel fysieke afstand, de voorkeur uit voor meer live contact. Indien live contact toch niet mogelijk, zijn er ook digitaal mogelijkheden, bijvoorbeeld een 1-op-1 les van de mentor met het kind of een voorbeeldles met de ouder.
2. Ouders willen inzicht hebben in de ontwikkeling van hun kind en hebben behoefte aan evaluatie- en voortgangsgesprekken met de mentor. De bestaande methode om zicht te krijgen op de ontwikkeling van het kind - de knop met ontwikkelingsdoelen aanklikken - wordt door ouders niet gebruikt. Advies voor de mentor is om ouders te wijzen op de mogelijkheid om als ouder zelf de ontwikkeling van het kind te kunnen volgen. Daarnaast is het advies om 2 à 3 keer per jaar vaste ijkmomenten te plannen met de ouder om de voortgang van het kind te bespreken. Gebruik hiervoor een uniform begrip (rapport, voortgangsevaluatie, ed.) binnen de LOVK zodat het duidelijk herkenbaar wordt.
3. De LOVK mag meer aanbieden op het gebied van opvoeding. Een groot deel van de varende ouders staat hier open voor. Bovendien worden concrete opvoedingsvragen (zie pagina 3) genoemd door ouders. Indien ouders zorgvragen kunnen zij hiervoor al goed terecht bij de LOVK. Ouders voelen zich rondom de zorgen voor hun kind goed ondersteund en in overleg worden oplossingen aangereikt. Voorwaarde voor het beantwoorden van opvoedings- en zorgvragen is dat er een stevige vertrouwensband is tussen mentor en ouder en de mentor het kind goed kent.

Digitale ondersteuning

4. Geef meer bekendheid aan de filmopnames van de ligplaatschool op VarenderWijs. Niet alle ouders weten van het bestaan. Bovendien zijn ouders er nog niet aan gewend omdat ze de filmopnames lastig kunnen vinden of omdat het nog geen gewoonte is geworden. Eenmaal gewoonte en gevonden zijn de meeste ouders en kind enthousiast over het digitaal kunnen zien van de juf of mentor.
5. Ontwikkel een digitaal aanbod van livestream in de ochtend van de ligplaatschool waarbij het kind vrijwillig kan aansluiten. Het meest populair zijn de gym-, beweeg en muzieklessen. Maar ook de introductie op de dag of een thema, voorlezen van prentenboeken, lees- en rekenlessen en knutselen, knippen en plakken worden gezien als geschikt voor een livestream. Voordeel van livestream is dat deze na afloop mogelijk bewerkt kunnen worden tot een filmopname passend bij het (nieuwe) onderwijsleerpakket.

6. Ga zo door met het aanbieden van films op de website Zelflesgeven bij het onderwijsleerpakket VoortVarend. Vernieuw gedateerde films en wissel uit met ouders welke films zij bekijken op YouTube. Zo kan het aanbod vernieuwen, completer worden en (nog) beter aansluiten bij het pakket.

Nieuwe onderwijsleerpakket

7. Ouders zijn soms onzeker over hun taak en voelen tegelijkertijd een grote verantwoordelijkheid om het kind met voldoende bagage naar groep 3 te brengen. Daarom willen ouders weten wat het doel is van de lessen en aan welk niveau het kind moet voldoen. De LOVK zou hier gepast aanbod voor kunnen ontwikkelen. Bijvoorbeeld een cursus/ workshop/ informatiebijeenkomst aanbieden over hoe het (nieuwe) onderwijsleerpakket eruit ziet en waar ouders en kind naar toe gaan werken. In deze cursus of bijeenkomst kunnen basale vaardigheden en kennis worden aangeboden die ondersteunend zijn bij het lesgeven aan boord.

Daarnaast is een film met de introductie op een nieuw thema voor ouders en kind gewenst. Deze online introductie kan duidelijkheid verschaffen voor ouders waar naar toe gewerkt wordt en tevens het kind enthousiasmeren.

8. Houd het nieuwe onderwijsleerpakket van dezelfde omvang als het huidige pakket. Ouders kunnen gemiddeld 8 à 11 uur besteden aan het pakket naast hun andere werkzaamheden. Zorg ervoor dat de routinedoos, de werkbladen en – schriften vaste onderdelen van het pakket blijven.
9. In het nieuwe onderwijsleerpakket dient meer keuze te zijn en de lesbeschrijving compacter. Kind en ouder willen kunnen kiezen uit meerdere opdrachten die passen bij hetzelfde doel zonder te veel herhalingen. Verder is het wenselijk dat Engels – in plaats van een vrijwillig themapakket – beter aansluit bij het nieuwe onderwijsleerpakket. Daarnaast staan op pagina 12 kleine verbeterpunten die mogelijk opgenomen kunnen worden in het nieuwe pakket. Echter de belangrijkste uitdaging wordt om het (nieuwe) pakket beter aan te sluiten bij het niveau van het kind. De opgave voor de LOVK is om (digitaal) maatwerk te bieden voor de ouder bij het lesgeven en voor het kind om te leren en ontwikkelen.

6. Bijlage 1: Lijst van gespreksonderwerpen

Onderwijsleerpakket VoortVarend

1. Handleidingen en lesbeschrijvingen
2. Uitvoerbaarheid van opdrachten
3. Variatie van opdrachten en suggesties voor nieuwe opdrachten
4. Niveauverhoging en –verlaging bij de opdrachten
5. Voorbereidingstijd per opdracht en tijdsinvestering per week
6. Gebruik van werkbladen en werkschriften
7. Gebruik van routinedozen
8. Gebruik van themapakketten
9. Ideale nieuwe onderwijsleerpakket in de toekomst

Digitale links en films

10. Gebruik van ondersteunende links bij VoortVarend op www.zelflesgeven.nl
11. Gebruik van films op VarenderWijs
12. Behoeftte aan films, welk onderwerpen, voor kind of ouder en met welk doel
13. Welke activiteiten op de ligplaatschool volgen via livestream
14. Voorkeur voor livestream of opname die u op later tijdstip kunt volgen
15. Ideale filmopname of livestream in de toekomst

Ontwikkeling van het kind

16. Rol van ouder als educatief partner
17. Opvoedingsvragen over uw kind
18. Zorgvragen over uw kind
19. Vragenlijsten en ontwikkelingsdoelen van uw kind
20. Rapporten en ontwikkelingsdoelen van uw kind
21. Ideale ondersteuning van de LOVK in de toekomst

7. Bijlage 2: Vragenlijst

Onderwijsleerpakket VoortVarend

1. Gebruikt u de handleidingen (groep1, 2, muziek, technieken)? Vindt u de handleidingen duidelijk? En hoe gebruikt u de lesbeschrijvingen? Zijn deze ondersteunend en duidelijk? Mist u iets?
2. Kan uw kind de opdrachten goed uitvoeren? Welke opdrachten werken het beste en welke minder?
3. Vindt u opdrachten gevarieerd genoeg? Heeft u suggesties voor nieuwe opdrachten die er nu niet zijn?
4. Past u de niveauverhoging en –verlaging bij de opdrachten toe? Vindt u dat de niveau's veel toevoegen?
5. Hoeveel tijd bent u gemiddeld kwijt met voorbereiden van een opdracht? Is dit acceptabel? En hoeveel tijd besteedt u gemiddeld per week (schatting) en wat vindt u hiervan?
6. Hoe gebruiken u en uw kind de werkbladen en werkschriften? Wat kan beter en wat is goed?
7. Welke materialen gebruikt uw kind uit de routinedozen en welke materialen niet? Welke materialen kunnen beter en welke zijn goed?
8. Welke themapakketten (seizoenen, Sint, Kerst, Engels) heeft uw kind gebruikt? Wat vindt u van de themapakketten? Vindt u de themapakketten goed aansluiten bij het onderwijsleerpakket?
9. Laatste vraag over VoortVarend: Hoe ziet het ideale nieuwe onderwijsleerpakket eruit? Wat zou beter kunnen en wat moet zeker blijven?

Digitale links en films

10. Gebruiken u en uw kind de ondersteunende links behorend bij de lessen van VoortVarend? Wat vindt u hiervan? Wat vindt uw kind ervan? Wat werkt goed en wat werkt minder? Hoe zou dit beter kunnen?
11. Bekijken u en uw kind de films op VarenderWijs? Wat vindt u hiervan en wat heeft u of uw kind eraan gehad?
12. Zou u meer films op VarenderWijs willen hebben? Zo ja, waar denkt u aan? Aan welke onderwerpen en met welk doel? Zou u meer films voor u als lesgever of voor uw kind willen?
13. Welke activiteiten op de ligplaatsschool (muziekles, kringactiviteit met rekenen, taal enz.) zouden u en uw kind willen volgen via livestream?
14. Wat heeft uw voorkeur livestream of opname? Bij livestream is interactie mogelijk bij opname niet. Opname kunt u op een gewenst moment volgen en bij live-stream ligt het tijdstip vast. Welk tijdstip is het meest geschikt?
15. Laatste vraag over digitale links en films: Heeft u suggesties voor de ideale livestream of filmopname in de toekomst? Waarvan droomt u, wat ziet u voor zich?

Ontwikkeling van het kind

16. Voelt u zich als ouder educatief partner en kunt u vertellen hoe groot uw betrokkenheid is bij het onderwijs aan uw kind? Wat mag de LOVK van u verwachten? Wat kunt u en wat kunt u mogelijk niet?
17. Heeft u weleens vragen rondom de opvoeding van uw kind en kunt u hiervoor terecht bij de LOVK? Worden uw vragen goed beantwoord? Wat zou beter kunnen?
18. Kunt u met uw zorgvragen terecht bij de LOVK? Voelt u zich hierin ondersteund en wordt u betrokken en meegenomen bij uw zorgvraag en het (mogelijke) zorgplan?
19. Wat vindt u van het invullen van de vragenlijsten op VarenderWijs? Geven de vragenlijsten inzicht in de ontwikkelingsdoelen van uw kind?
20. Herkent u uw kind in de rapporten van de mentor? Geven de rapporten inzicht in de ontwikkelingsdoelen van uw kind en helpt dit bij het geven van onderwijs aan uw kind?
21. Hoe ziet in uw ogen de ideale ondersteuning van de LOVK eruit zodat u goed kunt lesgeven aan uw kind? Wat moet zeker zo blijven en wat zou beter kunnen of toegevoegd moeten worden?